

Rast

...da občutim v sebi
le eno veličast vesoljstva tihega
Rast.
(Srečko Kosovel)

UVODNIK

O upanju in nezaupanju

Kot predstavnik T.I. "Mladega rodu", ki se večkrat srečuje in sooča z idejami starejših generacij, ne morem mimo tega problema, ki sicer ni bogve kako pereč, vendar dejansko obstaja in je nam mladim večkrat ovira pri raznoraznih dejavnostih.

Nanašam se na večer "Dvoboj" med mlajšo in starejšo generacijo, med tema dvema poloma, ki sta za obstoj nekega kulturnega razreda neobhodno potrebna, vendar skoraj diametralno različna. Prav ta drugačnost je glavni vzrok nesoglasij in sporov, ki so skorajda na dnevnem redu; je pa lahko veliko bogastvo, tako za eno, kot za drugo stran, a na žalost se premalo ljudi tega zaveda.

Kulturno dediščino, ki smo je mladi iz dneva v dan deležni, moramo znati pravilno ovrednotiti (seveda, če bi nam starejši tolikokrat ne prismočili svojih (pre)ostrih kritik, bi bilo lažje), podpora starejših generacij pa nam je pri tem nujna. Na srečo obstajajo tudi taki ljudje, ki na mlade gledajo kot na "upanje bodočnosti" (Bog nas obvaruj, če bi še teh ne bilo), žalostno pa je dejstvo, da se mladina zaradi tolikšnega nezaupanja s strani prejšnjih generacij čuti zaprta in gotovo ne išče novih poti, ampak se raje predaja subkulturnemu "otiumu".

Zaradi tega ni nikakršnih razlogov za nezaupanje, ki je pravzaprav bolj v škodo, kakor v korist.

Raje trudimo se, da bi strpno in konstruktivno delovali (upam, da

ni predrzno reči - sodelovali) starejši s tem, da nudite mladim več možnosti in odprtosti, mladi pa tako, da ustvarjalno gradimo svojo kulturno bodočnost na trdnih temeljih, ki so nam jih postavili prejšnji rodovi, kajti brez starih prvin bi naše inovacije propadle in bile res gradovi v oblakih.

Ob koncu dovolite mi, da uporabim verze goriške pesnice Ljubke Šorli, ki je svoj mladostniški duh znala obdržati in razvijati tudi, ko ni bila več rosno mlada: "Da bi eno vedno se čutili / da ne bi trenutka zamudili / le naprej stremimo, ne nazaj!"

To je tudi želja vseh nas.

David Bandelli

KLUB

Z navdušenjem v novo sezono

S septembrom se je pričel pouk in z njim tudi niz sestankov v klubu. 19. septembra se je prvič po počitnicah zbral odbor kluba, ki je sestavil program za nastopajočo sezono. Sezona pa se je uradno začela 28. septembra.

Na prvem sestanku je bil gost kluba novinar Marij Čuk, ki je z novinarskega vidika predstavil olimpijske igre Atlanta 1996. S tega večera so klubovci odnesli vtis, da novinarstvo ni lahek poklic in da včasih zahteva veliko mero potrpežljivosti, saj so bile v Atlanti že same klimatske razmere tako hude (neznosna vročina in visoka vlaga), da marsikateri časnikar niti tega ni mogel prenesti, kaj šele čaka-

2 →

Na prvem sestanku v SKK je o Atlanti 1996 predaval česnikar Marij Čuk.

Z navdušenjem...

← 1

nja v vrstah in druge nevednosti in pomanjkljivosti v organizaciji.

5. oktobra je bil na vrsti ogled filma, 12. oktobra pa sta v klubu nastopila flautist Kristjan Filipič in pianist Toni Kernjak s Koroške. O tem večeru objavljamo daljše poročilo.

19. oktobra je bilo na vrsti predavanje o Kanadi. Fabrizio Polojaz, ki je lani prepotoval Kanado, je z diapozitivi na zelo živahen in duhovit način prikazal svoje potovanje. Pri tem je povedal kar veliko o nacionalnih parkih tamkajšnjih običajih in navadah.

Zadnjo soboto v oktobru so imeli klubovci v gosteh gledališko skupino Selca iz Selc pri Škofji Loki. Prikazala je Rebulovo dramo Savlov demon. Mladi, ki sestavljajo skupino, so s klubovci pravzaprav preživeli celo popoldne, večer in še naslednje jutro, tako so se z njimi spoprijateljili in navezali stike. Tudi klubovci imajo namreč svoj gledališki krožek in ko bodo pripravili novo odsko igro, bodo radi vrnili obisk in nastopili na odru svojih novih prijateljev.

Oktobra je namreč gledališki krožek SKK zopet obnovil svoje delovanje in njegovi člani se že navdušeno pripravljajo na kar dve novi celovečerni predstavi. O tem bomo v naslednjih mesecih gotovo obširneje poročali.

Erik Sancin

ODNOSI MED LATINSKO AMERIKO IN ZDA

Splošni časovni pregled

Bolivarjemu načrtu velike Federacije južnoameriških držav je tajno, a odločno nasprotovala Severna Amerika. K razpadu teh načrtov pa so ogromno prispevali oblastizeljni Bolivarjevi generali, ki so zavestno ali nezavestno rušili veličastno zgradbo, ki jo je Libertador gradil s tako velikim trudom. Takoj po tem, ko je Bolivar podal ostavko, je general Paez leta 1930 razglasil neodvisnost Venezuele, isto in istega leta je storil Florenz v Ekvadorju. Od takrat se je pričela kriza. V Kolumbiji, ki je izkrvavela v vojni med liberalci in konservativci, je leta 1903 prišlo do odcepitve pokrajine Panama od Kolumbije. Panamo so naščuvale ZDA, da bi tako lažje zgradile Panamski prekop v lastni zaslugi.

Latinskoameriški nacionalizem je že dolgo časa naperjen v prvi vrsti proti ZDA. Tega nacionalizma nikakor ne smemo smatrati za rasizem ali fašizem, pač pa kot gibanje za obdržanje lastne gospodarske neodvisnosti. Leta 1961 je ameriški predsednik J.F. Kennedy ustanovil OAS (Organizacija ameriških držav), ambiciozen načrt in program za kulturni in gospodarski razvoj Južne Amerike. Odgovor? Načrt je naletel na ravnodušnost in odpor. Latinskoameriške vlade so od tlej obtoževale ZDA, da ta "pomoč" stopnjuje

njihovo odvisnost od ZDA in služi bolj ameriškim kot njihovim interesom.

ZDA so daleč najbolj vplivna država na latinskoameriškem ozemlju. Da bi ohranjale svojo moč, so podpirale vojaške diktature iz strahu pred komunizmom. Kljub temu so se v Južni Ameriki pojavile kar tri revolucije: Mehika (1910), Bolivija (1952) in Kuba (1959), o katerih bom razpravljajal podrobneje.

Leta 1970 so za predsednika Čila izvolili Salvadorja Allendeja Gossensa. Vodil je Fronto ljudske akcije (Frente de Accion Popular). Postal je prvi marksistično usmerjeni predsednik, ki je zmagal na zahodni polobli na demokratičnih volitvah. Allende je skušal preobraziti deželo po socialističnih smernicah; zvišal je dohodke delavcev, prerezal zemljo med kmete in poddržal banke, velike bakrove rudnike in nekatere dele industrije. Sprva je novi vladi kazalo dobro, toda stanje se je kmalu poslabšalo in leta 1973 je Allendeja zrušil državni udar, ki ga je vodil general Pinochet. Allende je umrl za med boji in še vedno je zelo živo prepričanje, da je bila v rušenje Allendejeve vlade vpletena CIA.

Ta in mnogo drugih stvari je privedlo do latinskoameriškega nacionalizma, ki pa ga v Braziliji ni. Država je prijateljsko naklonjena Združenim državam, ker so slednje ogromno vložile v pridobivanje kavčuka v amazonski kotlini. "Sam Juan Peron je hotel Brazilijo v A.B.C.ju, oziroma sprva jo je vključil, potem pa je prišla na njeno mesto Bolivija, zakaj to, ker se gospodarsko zelo dobro ujemata Brazilija in ZDA."

Latinska Amerika skoraj vedno nastopa povsod kot enoten blok. Iz strahu, da bi latinskoameriške države ostale v senci gospodarstva ZDA, so ustanovile nekaj samo latinskoameriških zvez; npr. leta 1975 je bil ustanovljen SELA (Sistema economico latinoamericano). Te države so težko zadolžene z drugimi državami kot ZDA in Združeno Kraljevstvo.

Erik Sancin

OPOMBA: Stavak "Sam Juan Peron je ... zelo dobro ujemata Brazilija in ZDA" je vzeta iz knjige "Južna Amerika v današnjih dneh".

Gledališka skupina iz Selc pri Škofji Loki je v klubu predstavila Rebulovo dramo Savlov demon.

Srečanje z mladima koroškima glasbenikoma

Mlada koroška koncertista flavtist Kristjan Filipič in pianist Toni Kernjak v SKK.

V soboto, 12. oktobra, sta ob priložnosti Koroških kulturnih dnevov na Primorskem v Peterlinovi dvorani nastopala dva mlada in obetavna glasbenika, pianist Toni Kernjak in flavtist Kristjan Filipič, ki sta s svojim nastopom očarala prav vse poslušalce. Občudovali smo ne samo njihovo izredno tehnično spretnost, pač pa tudi včasih temperamentno, drugič pa spet milo in tankočutno interpretacijo skladb.

Poleg tega, da je to bila lepa priložnost, da smo lahko prisluhnili izvrstnemu nastopu teh dveh nadarjenih glasbenikov, je to bila tudi enkratna priložnost, da smo ju globlje spoznali in se tako seznanili z njunim načinom življenja na koroških tleh v Avstriji. Na srečanju, s katerim se je večer zaključil, smo namreč ugotovili, da nista mlada izvajalca prav nič prevzetna, pač pa prijazna, prisrčna in komunikativna fanta in smo se lahko z njima spustili v prav prijeten in zanimiv razgovor.

Oba mlada Korošca trenutno sicer študirata na Mozarteumu v Salzburgu. Povedala sta nam, da v tem avstrijskem mestu sedaj študira veliko Slovencev in da bodo zato, podobno kot na Dunaju, morda ustanovili klub za slovenske študente in študentke. Kristjana in Tonija združuje bodisi študij glasbe, kot tudi ponosna

zavednost lastnih korenin. "Prihajava s Koroške, sva zatorej koroška Slovenca". Ne prihajata ne s Štajerske ne z Dolenjske, ampak s svoje ljubljene Koroške! "Tudi tam živijo Slovenci in prav je, da ljudje to vedo."

Vendar ni vedno lahko biti Slovenec na Koroškem. Ko se mladina, ki prihaja iz različnih krajev, sreča v slovenski šoli, ima nekatere težave v komunikaciji. Dijaki prihajajo iz različnih krajev in zato govorijo v krajevnih slovenskih dialektih, ki se med seboj bistveno razlikujejo, v ljudski dvojezični šoli pa se ne naučijo dovolj knjižne slovenščine, da bi se spontano lahko pogovarjali v knjižnem, vsem razumljivem pogovornem jeziku. Medsebojno razumevanje postane tako dokaj težavno. Zato je veliko enostavneje pogovarjati se v nemščini. Tako se večkrat zgodi, da postane nemščina pogovorni jezik med slovenskimi dijaki. "Sedaj ne bi tega nikoli več počel... Šele sedaj razumem, kako je bilo to nesmiselno," je povedal Kristjan. "Prav je, da se Slovenci med seboj pogovarjamo v svojem maternem jeziku, v tistem jeziku, ki nas je spremljal od otroških let in ki je nenadomestljiv".

Ob koncu večera, ki je minil dokaj hitro, sta Toni in Kristjan v vseh zapustila prijeten občutek.

Ivana Šolc

Psihozanimivosti

Tokrat bomo v koticu o psihozanimivostih obravnavali zelo aktualen problem oziroma argument, ki je zelo pri srcu tistim, ki so pred kratkim prestopili šolski prag. V tem sestavku bo govor o učenju.

Kaj je učenje? Opredelili bi ga lahko tako: učenje je spreminjanje dejavnosti pod vplivom izkušenj in z razmeroma trajnim učinkom. Izkušnja nastaja z interakcijo med osebo in okoljem. Izkušnje spreminjajo dejavnost na tri načine. Lahko govorimo o biološki, individualni in družbeni ravni. Samo eden od teh je pravo učenje - spreminjanje dejavnosti zaradi individualne izkušnje.

Kdaj se začne človek učiti? Nekateri študije so ugotovile, da lahko nastanejo pogojni refleksi takoj po rojstvu ali celo pred rojstvom. Raziskovalci so pogojevali fetus pri trinajstih nosečnicah v zadnjem mesecu nosečnosti in pri tem zaznali reakcijo na ultrazvoke.

Z leti postaja učenje vedno bolj važno. Od učenja je odvisno vse, kar tvori človekovo osebnost: interesi, stališča, osebnostne lastnosti, način in vsebina čustvovanja, mišljenja in seveda šolsko znanje. Poleg tega se pojavijo zaradi zorenja tudi razne nagonne dejavnosti (npr. seksualna), njihova specifična oblika pa je naučena.

Klasične načine učenja poznate verjetno že vsi, zato bom tu na kratko opisala nekaj tako imenovanih alternativnih šol. Nastale so kot odgovor na omejenost tradicionalnih šol. V preteklih stoletjih so se s tem problemom spoprijeli že Pestalozzi in Maria Montessori, danes pa so najbolj razširjene Neillove, Adlerjeve, Steinerjeve in Corsinijeve šole. Večina je usmerjena k spodbujanju ustvarjalnosti, ne zanemarjajo pa razvijanja otrokovega čustvenega življenja, socialnih odnosov in bogatenja življenjskih izkušenj. V tradicionalnih šolah je glavni cilj predajanje znanja, v alternativnih pa stopa v ospredje pomoč doraščajočemu človeku, da postane popolna osebnost. Velik poudarek je na sodelovanju, notranji motivaciji, povezanosti teoretičnega znanja s praktičnim delom. Pouk izhaja iz učenčevih interesov, dostikrat si učenci sami zadajo naloge, ki jih bodo izvršili doma.

Verjetno bi tak način izobraževanja prijal tudi marsikateremu od nas.

Valentina Destri

Marsikoga je v zadnjem času zbodel v oči reklamni plakat znane firme, ki proizvaja obleke in potrebščine za dojenčke in njihove mamice.

Kako reklama obrača svet

Na nekem univerzitetnem izpitu, na katerem sem predstavila raziskavo o slovenskih sredstvih javnega obveščanja v Tržaški pokrajini (mass media je profesor pojmoval zelo široko, zato sem v raziskavo vključila tudi vsa slovenska športna, kulturna, glasbena središča in društva), me je profesor vprašal, na kakšen način znamo Slovenci reklamizirati svoje prireditve

in druge pobude. Pomislila sem na društva, v katerih sama delujem, in našela obvestila in članke v dnevniku in tedniku, obvestila in intervjuje na radiu, zelo amatersko pripravljene letake in na roko narejene plakate.

Ta dogodek mi je prišel na misel nekoč, ko sem se na poti z Opčin v mesto z očmi zaletela v ogromen plakat z dojenčkovim nasmejanim obrazom med golimi ženskimi prsmi. Ne vem, kako je ta plakat učinkoval na druge - v meni je povzročil zelo nelagodno počutje. In vendar nisem tokrat zasledila s tem v zvezi nikakršne časopisne polemike (priznam sicer, da nisem bila zelo pozorna...). Na te polemike pa smo se tako in tako že zdavnaj navadili, saj se običajno pojavljajo vsakič, ko že vsem znani Oliviero Toscani objavi kako novo šokantno reklamno sliko za italijansko modno hišo Benetton. Navajeni smo tudi na to, da te polemike oziroma protesti s strani bodisi preprostih ljudi kot tudi še tako uglednih osebnosti absolutno nič ne zaležejo. Podjetniki bodo stremeli za zaslužkom in nekateri izmed njih ne bodo izbirali sredstev za dosego svojih ciljev, zato se bodo posluževali tudi reklam, ki namerno iščejo kupčevo pozornost s tem, da ga šokirajo. Šok pa dosežejo, seveda, s senzacijo: tu se nekateri ne zadovoljijo več z lepo kompozicijo barv, z duhovito ali originalno domisljico, pač pa sežejo po senzualnih, seksualnih in nasilnih slikah. Na to smo vsi že tako navajeni, da ne reagiramo več: na tak način se počasi prilagodimo tej prostituciji slik - in tako morajo biti slike vsakokrat bolj šokantne, zato da nas sploh še zmotijo in priključijo našo pozornost.

Če se ozremo naokrog, opazimo, da v današnjem svetu, ki ga oblikujejo razni mediji, slike prevladujejo. Slike so tiste, ki najprej priključijo pozornost, slike so tiste, ki se ti najprej in najbolj vtisnejo v spomin, slike so tiste, ki najbolj prepotentno oblikujejo tvoje mnenje, s slikami najlažje zavajajo javno mnenje.

Šokantne reklamne akcije niso novost: od kar Benettonovi plakati prekrivajo zidove evropskih in neevropskih mest in s svojimi sporočili dobesedno posiljujejo na milijone gledalcev, se zdijo druge reklamne pobude, kot npr. Prenatalov dojenček, ki že dober mesec "krasi" mestne reklamne prostore, nekaj popolnoma

normalnega. In res to ni še nič, posebno če pomislimo na stotine slik in podob, ki nas preko televizijskega ekrana dan na dan neusmiljeno bombardirajo in ki niti zlepa ne upoštevajo niti okusa niti osnovnih etičnih načel. V džungli podob, ki vsako novo sporočilo izzveni banalno, je tistim, ki stalno iščejo novosti, pot šokantnosti in polemike včasih najlažja varianta. Njihov cilj je doseči ljudi, posredovati sporočilo, o katerem se bo govorilo, naj bo dobro ali slabo. To ni bistveno, dovolj je, da se o tem govori. Reklama se torej predstavlja kot izpiljena tehnika sporočanja, kot umetnost komunikacije, ki se s problemom dobrega ali zla sploh ne ukvarja. Omogoča pa ti, da zaželjena informacija pride do človeka in se mu neizbrisno vtisne v spomin in dušo. Tako deluje sistem, v katerem mi živimo; nahajamo se pred dilemo ali postati žrtve prefinjenega, včasih nasilnega sporočanja, ali pa se spremeniti v spretne uporabnike teh tehnik, da bi se ljudem enostavneje in učinkoviteje približali, da bi z njimi vzpostavili pozitiven stik, oziroma pospešili dotok informacij. Prepričan sem, da v tem oziru nimata ne demonizacija sistema ne vitimizem velikega smisla. Ostaja nam le pozitiven pristop, ki je vendarle ploden. To dokazujejo tudi številni strokovnjaki, ki se s tem že dalj časa ukvarjajo. Če se ozremo samo na polje šolske didaktike, bomo opazili, da se je v zadnjih petnajstih letih grafična obdelava učbenikov izpopolnila do takšne mere, da v urejanju strani upošteva celo princip "zappinga". Odkrili so namreč, da razpršene slike s krajšimi pojasnitvami olajšajo memorizacijo ubogim dijakom, ki se pred knjigo obnašajo kot pred televizijskim ekranom. Vse to je v

Ob tej ugotovitvi se vračam k izhodišču svojega razmišljanja, k vprašanju, ki mi ga je profesor postavil na izpitu, in k svojemu odgovoru. Ni težko priti do ugotovitve, da je povprečen slovenski zamejski človek ravno tako podvržen vplivu sveta slik, kot katerikoli drug predstavnik italijanske večine. Bombardiranje s privlačnimi oziroma šokantnimi slikami in sporočili ga tako razvaja in omamlja, da se lahko legitimno vprašamo, v kolikšni meri je še lahko dovzeten za skoraj nevidno reklamo za slovensko prireditvev, ki je samo pisno objavljena v slovenskem časopisu.

Daleč od tega, da bi s tem hotela reči, da bi morali sedaj tudi mi reklamirati naše prireditve z golimi dekleti ali kaj podobnega. Mislim samo, da bi se morali hitreje prilagajati času, se od časa do časa zamisliti nad našo ponudbo in nad tem, kako jo ljudem predstavimo, morali bi postati bolj moderni in, zakaj ne, nekoliko drznejši (seveda v mejah spodobnega in etičnih načel). Mladi bi lahko s svojimi idejami odločilno pripomogli, da bi se ti rezultati lahko uresničili.

Dobra reklama sicer še ne pomeni, da bo tudi ponudba kvalitetna. Kdor pa misli, da si bo kvalitetna prireditev (tu mislim na katerokoli pobudo) že sama naredila reklama, se po mojem krepko moti in dokazuje, da ni na tekočem o tem, kar se dogaja.

Breda Susič

funkciji učinkovitejšega sporočanja olajšanja študijskih muk. Učinkovitost sporočila je torej prioriteta.

Kako pa je v tem pogledu z manjšino? Kaj sploh delamo, da bi z učinkovito in s prodorno formulo predstavili svoje delo, svoje zahteve, svoje ideje? Kako se tega lotevamo? Jemljemo sploh v poštev ta vidik? Ali morda tičijo za tem vsaj nekateri izmed razlogov našega večnega kreganja, ki otežkoča, če ne onemogoča, kakršno koli spremembo oziroma modernizacijo znotraj manjšinskega telesa? Ali so mnogi dialogi med gluхими, katerim smo priča že dolga leta (ne samo na politični ravni, ampak predvsem na vseh ostalih ravneh), le odsev nesposobnosti ljudi, da bi učinkovito sporočali svoje ideje, ne da bi zapadli v neke ideologizme, ki jih je zgodovina že zdavnaj pokopala? Ali je oddaljenost mladih od manjšinskih organov in inštitucij tudi s tem kaj v zvezi? Ali so naši večkrat problematični odnosi z Italijani tako mrzli, tudi ker oni o nas preprosto nimajo nobenih informacij z naše strani in že petdeset let podlegajo propagandi točno določenih nacionalističnih krogov?

Vprašanja, vprašanja, vprašanja...

Peter Černic

Grafoški kotichek

Andrej Zaghet

ROALD

Pisмени izdelek mladega Roalda, ki naj bi imel štirinajst ali petnajst let, razodeva celo vrsto značilnosti, ki so prisotne v adolescenci: nezrela pisava je izraz osebnosti, ki se še ni razvila; iz nje izstopajo znaki pomanjkanja zaupanja vase, izredno problematična je komunikacija z bližnjim in nazadnje bi omenil izrazit strah pred bodočnostjo. Da ne bi vse te negativne lastnosti neprenehoma pogojevale Roaldovo življenje, je skušal mladenič z leti podzavestno kompenzirati svoje probleme z egocentrizmom in trenutki optimizma. Naj povem pa, da je Roaldova kompenzacija slabo uspela, ker se v besedilu preveč pogosto pojavljajo znaki nestalnega egocentrizma, zaprtosti in nagnjenja k depresivnemu stanju. Njegovo zatekanje v svet fantazije in sanj predstavlja torej beg pred realnostjo in pred vsakdanjimi problemi: ker je namreč v vsakdanjem življenju zelo ranljiv, si skuša v sanjah ustvarjati idealno podobo o sebi, ki bi bila popolnoma nasprotna realnemu položaju. Mladeniču bi gotovo deloma izboljšala stanje do bližnjega, ker se v sedanjem položaju ne utegne prilagajati temu, kar drugi počno ali povedo.

P.S. V prejšnji številki Rasti je prišlo do tiskarskega škrata: napisano je bilo namreč "iz tega sledi, da je njegov uspeh v šoli nestalen, predvsem zaradi koncentracije pri študiju", namesto "...zaradi pomanjkanja koncentracije pri študiju".

Neravnost je pomenel. Začel je razbivati vse, kar mu je prišlo pod roke. Kristalni kozarci so v lupu obležali na fleh v črepinjah, ne njegove slike od rodnije odprave v Neapolu so obležale na keramičnih

RAZBITO STEKLO

Drama *Razbito steklo* je uvedla letošnja sezona Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Delo, ki ga je ustvaril ameriški pisatelj Arthur Miller, je postavljeno v trideseta leta našega stoletja, v čas Hitlerjevega vzpona v središče evropskega političnega dogajanja. Zgodba drame se sicer posredno navezuje na to evropsko dogajanje, ki ostaja le podlaga, oziroma ozadje, a ki pogojuje celotno zgodbo in se vrinja v življenje junakov Millerjevega dela. Ti junaki pa so Židje iz višjih slojev ameriške družbe, ki so torej daleč od Evrope in nasilnega razvoja evropskih razmer.

Vendar je prav nečloveško ravnanje z Židi v Nemčiji povod za paralizo in živčni zlom, ki ga doživi Sylvia, zelo lepa in zelo občutljiva Židinja srednjih let, okrog katere teče dogajanje drame. O njenem slabem zdravstvenem stanju zveemo že na začetku iz pogovora, ki ga imata Sylvain mož Phillip Gellburg, poslovni svetovalec, ki ga bremeni njegova židovska pripadnost in zdravnik dr. Hyman, prav tako Žid, ki pa mu židovska pripadnost ne dela težav, postavlja jo med oklepaje in zgleđa, da se ga evropski politični zapleti ne dotikajo.

Dr. Hyman je čisto drugačen od Phillipa. Življenje sprejema z vital-

Maja Blagovič in Aleš Valič.

nostjo, je pragmatične narave in si ne postavlja nepotrebnih vprašanj, čeprav želi priti do bistva v vsaki stvari. Želi na primer spoznati vzrok Sylvine paralize; ne gre za fizičen vzrok, saj so izvidi pokazali, da je telesno zdrava, ampak za duševnega. Pri iskanju izvora Sylvine globoke duševne stiske pa ni dr. Hymanu v pomoč Sylvain mož. Phillip je namreč tog in hladen, čeprav navidezno vljuden moški, ki je

navajen lagati samemu sebi in zakrivati svoje pravo duševno stanje, obremenjeno z manjvrednostnim kompleksom. Samega sebe prepričuje, da je zadovoljen s sabo in da ni družinska sreča že izgubljena.

Na sestanku dr. Hyman svetuje Gellburgu, naj izkazuje ženi več ljubeznivosti in naj bo do nje bolj občutljiv, vendar vsi Gellburgovi poskusi ostajajo brez uspeha, ker mu avtoritarnost preprečuje pristnejše odnose do žene.

Nemoč pred ženino stisko in velik neuspeh na delu, zaradi katerega izgubi Gellburgov gospodar dobičkonosen posel, pripeljeta Phillipa do smrti.

Delo *Razbito steklo* je uprizorilo Slovensko stalno gledališče v režiji Dušana Mlakarja. Lik Phillipa Gellburga je intenzivno podal Vladimir Jurc, ob njem pa sta blestela še Lučka Počkaj v vlogi večno nasmejana in sproščene dr. Hymanove žene Margaret in še poln zaupanja ter z optimizmom prežet Aleš Valič v vlogi dr. Hymana. Zahtevno vlogo Sylvie Gellburg je odigrala Maja Blagovič. *Razbito steklo* so bogatili še lepi kostumi in glasbena vezava prizorov, ki jo je izvedel čelist Massimo Favento.

Nadja Roncelli

Vojko Belšak in Vladimir Jurc.

Spoštovano uredništvo, sem 32-leten mladenič, ki ljubi druge kulture in etnične manjšine. Našel sem Vaš lepi časopis v cerkvi na Opčinah, med enim svojih potovanj po tržaški pokrajini.

Želel bi si dopisovati v slovenščini z mladimi (dekleti in fanti) iz slovenske manjšine (ali tudi iz Slovenije). Pričakujem veliko število pisem, vsem bom odgovoril.

Že vnaprej se Vam zahvaljujem.

Lep pozdrav Vam in celi slovenski manjšini v tržaški, goriški in videmski pokrajini.

MICHELE SAN PIETRO
VIA CASSOLI, 16
42100 REGGIO EMILIA

RAST, mladinska priloga Mladike,
34133 Trst, ulica Donizetti 3
Pripravlja uredniški odbor mladih.

Pri tej številki so sodelovali:
David Bandelli, Erik Sancin,
Ivana Šolc, Valentina Destri,
Breda Susič, Peter Černic,
Andrej Zaghet, Nadja Roncelli
Tomaž Susič, Michela Gregoretti
in Ivo Kerž.

Številko je uredila Breda Susič.

Trst, november 1996

Tisk Graphart
Drev. G. D'Annunzio 27/E,
Tel. 040/772151

Notredamski zvonar

Se vam zdi, da se je v zadnjih letih produkcija Hollywooda osredotočila na površne filme, ki poudarjajo le tehnični napredek filmske umetnosti? Imate občutek, da v vseh filmih prikazujejo ene in iste zvezdnike, ki so v tem trenutku na višku priljubljenosti? Mislite, da ni več filmov, ki bi vam prikazali lepo in privlačno zgodbo, ki jo igrajo popolnoma novi igralci, ki bi bili tudi tehnično ter vizuelno brezhlebn, ki bi bili skoraj za vse kritike odlični, ki ne bi prikazovali le spektakularnih eksplozij in streljanj in ki bi vseeno pritegnili cele trume gledalcev? Joj, kako se motite. Konec novembra bodo v najboljših kinodvoranah vrteli ravno tak film, ki ima le eno "napako": namenjen je tistim, ki ne sovražijo animiranih filmov. Ta film je namreč zadnja produkcija vedno in vse bolj uspešnega filmskega podjetja Walta Disneya, Notredamski zvonar (The Hunchback of Notre Dame).

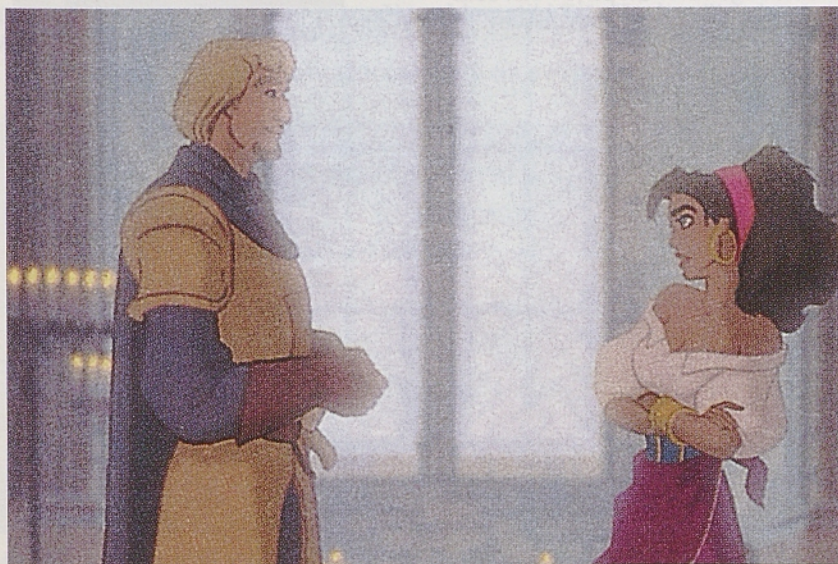
Zgodbo so prevzeli (in delno priredili) po znanem romanu francoskega romantičnega pisca Victorja Hugoja. Odvija se v 15. stoletju v Parizu. Hudobni pariški arhidiakon Claude Frollo sovraži vse cigane. Pred pariško stolnico umori nebogljeno ciganko, tedaj pa priteče duhovnik in reši cigansko dete. Ta otrok je Quasimodo, spaček, ki preživi od tedaj naprej vse svoje dneve v katedrali. Sam

Frollo ga "posvoji", mu nosi hrano in ga uči, omogoči mu življenje v zvoniku, ker hoče s tem oprati svoj morilski greh. Quasimodo ga zaradi tega spoštuje in uboga. Želi pa si postati normalen mladenič, želi si svobode, življenja v mestu. To mu uspe na praznični dan, ko se po mestnih ulicah sprehajajo maske. Quasimodo se spusti z zvonika in se pomeša med ljudstvom. Ravno tedaj pa ga izvolijo za najboljšo masko v mestu, misleč, da je njegov obraz maska. Ko pa se za veje, da je njegov pravi obraz, ga z vseh strani začnejo zasmehovati in obmetavati z gnilim sadjem. Na njegovo stran se postavi le Esmeralda, prelepa in pogumna ciganka. Arhidia-

Manica Maver in Mitja Petaros sta si 5. oktobra obljubila večno zvestobo. Iskreno jima čestitajo in jima voščijo obilo sreče ter da bi vzgojila celo četico novih malih sodelavcev, prijatelji iz Slovenskega kulturnega kluba, gledališke skupine SKK, Mladinskega odbora Slovenske prosvete, Radijskega odra ter uredništva Rasti.

konu tedaj kar zavre kri, hotel bi pokončati Esmeraldo in vse ostale cigane, ta pa se s Quasimodom zateče v od straž obkoljeno Notredamsko cerkev. Quasimodo ji pomaga pri begu, to pa še bolj razjari Frollo, ki sovraži, a tudi ljubi mlado ciganko. Ljubi pa jo tudi stotnik Phoebus, ki se spoprijatelji z zvonarjem, da bi z njegovo pomočjo prišel do Esmeralde. Tedaj pa se zadeva še zakomplicira, dokler ne prevladajo na koncu ljubezen, dobrota in prijateljstvo.

Kaj bi še povedal o tem filmu? Risana ozadja s Parizom 15. stoletja so naravnost enkratna, scene so originalne in izdelane v najmanjših detajlih, osebe so zelo dobro razvite (omembe vredna sta predvsem spačeni, a dobri Quasimodo in zlobni ter razdvojeni Frollo, poleg originalnih Quasimodovih kamnitih prijateljev), glasba je, kot ponavadi, odlična, zgodba je zanimiva in se dobro konča, pa še nekaj klasične literature boste spoznali... Kaj bi hoteli več?

Esmeralda in kapetan.

Tomaž Susič

Neminljiva vez

Dolina je še vklejena v temo; gosta megla nad vasjo, visoko v gorah pa se že dani; sonce se dviga nad vrhove in razliva mednje rdečkaste žarke. Andrej nemo stoji pred hišnimi vrati, naslonjen na lesen podboj; s solznimi očmi zre v prebujajoči se dan. Julijci se blestijo v prelestni zarji; božanski so, nepozabni. Dolgo upira oči vanje in gre mu na jok, ko zagleda Triglav, staroslovanskega boga zemlje, vode in zraka. Mogočno se dviga nad ostalimi gorami, žari v siju prvih jutranjih žarkov.

Andrej se je lahko vzpenjal po strmih pobočjih, poznal je vsako skalo, vsako drevo ob poti. V dolini Triglavskih jezer mu je zastal korak. Sedel je k Dvojnemu jezeru in opazoval rahlo vzvalovljeno gladino. Spomnil se je na otroška leta, ko mu je ded, divji lovec, že zdavnaj pokopan ob vaški cerkvi, pripovedoval, da so v gorskem svetu okoli Triglava živele bele žene, vile, ki so pomagale revežem. Stopal je naprej po stezi; na misel so mu prihajali vsi lepi trenutki, ki jih je doživel v gorah od tistega avgustovskega dne, ko je šel z očetom prvič v gore.

Bil je čisto pod vrhom, na grebenu, ki povezuje Mali Triglav z velikim. Tiho, slovesno je stopal na vrh zago-netnega Zlatorogovega kraljestva. Zrak je bil hladen in nenavadno čist,

razgled je segal v daljavo. Andrej se je najprej zazrl v Bogatin, v globinah katerega si bajni Zlatorog zlati rogo-ve, nato pa mu je pogled zdrsnil po ostalih ljubljenih vrhovih in po dolini; na obzoru je zagledal morje, kot že velikokrat; tokrat pa ni imel istih občutkov kot običajno; najraje ne bi nikoli več videl morja, saj ga je ob tem pogledu še bolj bolela zavest, da odhaja v tujino. Sploh ni vedel, zakaj se je odločil za odhod; mogoče zato, ker ga je upanje na boljšo bodočnost popolnoma omamilo.

Sestopal je; nekje v steni je pelo kladivo Čopovega Jože.

Naslednjega dne se je zbudil še pred sončnim vzhodom, da bi se še poslednjič zazrl v venec vrhov, obzarjenih od prvega jutranjega svita.

Stisnilo ga je v grlu, ko je odhajal od doma. Stopal je po beli cesti, ko se je zadnjič obrnil proti Triglavu in obupano zavpil: "Bele žene, ve, ki pomagate revežem, zakaj ste se meni izneverile, zakaj ste me prisilile, da odidem proč?"

V Trstu se je vkrcal na parnik; bil je poln drugih nesrečnih sopotnikov, ki so zapuščali domovino. Ko je ladja odplula, je zaslutil, da je to zanj odločilen trenutek. Čutil je, da ne bo nikdar več videl svoje domovine, če se bo izselil v Argentino. On pa je hotel ostati za vselej doma, v višinah Julijcev.

Nagonsko se je pognal proti ograji in skočil med valove. Priplaval je do obrežja in primanjkovalo mu je sape, ko je tekel proti domu.

Nekaj časa je živel v pomanjkanju, za silo pa se je le preživljal. Malo zatem pa je izbruhnila prva svetovna vojna. Andrej je bil poslan na Soško fronto, na območje Rombona. Dal bi vse za svoje gore, hotel jih je braniti za vsako ceno.

Oblaki so zakrivali sonce; megle so se leno valile med vrhovi in krokarji so se zlovešče oglašali na sivem nebu, ko je odjeknil en sam, usoden strel. Andrej se je zgrudil na tla, po skali pa je tekel curek temne krvi.

Gregoretti Michela

Prizor iz igre Savlov demon.

JESENSKA

Ivo Keržè

*Tekli smo iz gozda, pijani življenja,
v velikih vrečah smo nosili kostanj
in ga trosili po listju.*

*Tekli smo in listje nam je segalo do kolen,
peli smo hvalnico nebu,
na prepoteni koži nam je ugašalo sonce.*

*Naše pesmi so bile mošt, ki se preлива
v stare kleti
in teče po njih kot živo zlato.*

*Svatba je bila... tekli smo s hriba
in nosili smo grozdje v dolino,
nori kakor zaljubljeni jeleni.*

*Voz radosti se je valil za nami
ko je vino kapalo na upehane grudi.
Tekli smo in bilo je lepo.*